

Utbildningsinspektion i Lagmansgymnasiet

Innehåll

Inledning	1
Underlag	1
Beskrivning av skolan.....	2
Sammanfattande bedömning.....	3
Bedömning av utbildningsresultaten.....	4
Bedömning av verksamheten	6
Bedömning av förutsättningarna för utbildningen.....	13

Inledning

Skolverket har granskat verksamheten i och besökt Lagmansgymnasiet under fem dagar den 22 t.o.m. 24 samt den 29 och 30 november 2005. I slutet av denna rapport framgår vilka som varit ansvariga för utbildningsinspektionen.

Inspektionen riktas mot hur verksamheten genomförs samt dess förutsättningar och resultat. Bedömningarna av kvaliteten och av hur väl verksamheten uppfyller statens krav görs utifrån skollagen, läroplaner och övriga författningar för det offentliga skolväsendet. Information om inspektionen finns i separata material och på Skolverkets webbsida (www.skolverket.se/Inspektion).

Huvudmannen har ansvar för att de brister som inspektörerna lyfter fram i den sammanfattande bedömningen åtgärdas. Åtgärderna skall redovisas till Skolverket vilket framgår av Skolverkets beslut. Skolverket följer också upp effekterna av inspektionen om ca två år.

Denna skriftliga rapport kompletteras med muntlig återrapportering av de ansvariga inspektörerna.

Underlag

Underlaget för inspektörernas bedömning är dels dokument från kommunen och Lagmansgymnasiet, dels den information som samlats in under besöket. Även annan information om kommunen och skolan som finns i Skolverkets nationella uppföljningssystem eller finns publicerat på annat sätt har använts.

I Lagmansgymnasiet intervjuades rektorn, biträdande rektorer, lärare, studie- och yrkesvägledare, skolsköterska, kuratorn samt elever och vuxenstuderande i gymnasieskolan, gymnasiesärskolan samt vuxenutbildningen. Inspektörerna besökte lektioner i gymnasieskolan, gymnasiesärskolan och vuxenutbildningen. Även andra iakttagelser i skolmiljön och studier av dokument som finns på skolan utgör underlag för kvalitetsbedömningen.

Samordnat med inspektionen besöktes skolan dessutom 22 och 23 november 2005 av undervisningsrådet Karin Hector-Stahre. Hon och en av inspektörerna intervjuade skolledare, engelsklärare och elever samt besökte lektioner i engelska och studerade dokument. Detta besök är en del i ett EU-projekt, Evaluation of Foreign Languages at Upper Secondary Level Project (EFLUSL), ett samarbete mellan sju europeiska länder: Belgien, Frankrike, Irland, Luxemburg, Norge, Schweiz och Sverige. Projektet syftar till att, under 2004 och 2005, utveckla metoder för att bedöma kvaliteten i utbildningen i moderna språk och engelska inom gymnasial utbildning. Huvudsyftet med detta besök inom EU-projektet är att pröva ut instrument för framtida bedömning, men resultat och iakttagelser från intervjuer och lektionsbesök används i föreliggande inspektionsrapport.

Beskrivning av skolan

Lagmansgymnasiet	Antal elever
Gymnasieskola	773
Gymnasiesärskola	27
Kommunal vuxenutbildning, gymnasial vuxenutbildning, inklusive kvällskurs i matematik samt ettårig gymnasial restaurangutbildning för vuxna	89
Kommunal vuxenutbildning, grundläggande vuxenutbildning	10
Svenskundervisning för invandrare	27

Lagmansgymnasiet finns i kommunens centralort Vara. Huvudbyggnaden är delvis nybyggd. De äldre delarna är renoverade. När delar av skolans huvudbyggnad uppfördes byggdes samtidigt Vara konserthus. Konserthuset är sammanbyggt med skolan och fungerar, förutom som konserthus och teaterscen, även som skolans aula. Skolans undervisning sker inte endast i huvudbyggnaden utan också i några andra närbelägna lokaler. Samtliga lokaler ger ett ljus och mycket välhållt intryck. Klotter förekommer inte.

Gymnasieskolan har följande nationella program:

- Barn- och fritidsprogrammet (62 elever)
- Byggprogrammet, nationell inriktning: Husbyggnad (44 elever)
- Elprogrammet, nationella inriktningar: Automation, elteknik och dator-teknik (48 elever)
- Estetiska programmet, nationell inriktning: Dans, musik och teater (61 elever)
- Fordonsprogrammet, nationella inriktningar: Transport, maskin och lastbilsteknik samt personbilsteknik (73 elever)
- Handels- och administrationsprogrammet (67 elever)
- Hotell- och restaurangprogrammet, nationell inriktning: Restaurang och måltidsservice (42 elever)

- Industriprogrammet, lokal inriktning: Svets och skärande bearbetning (33 elever)
- Naturvetenskapsprogrammet, nationella inriktningar: Naturvetenskap, Matematik - datavetenskap och Miljövetenskap (70 elever)
- Samhällsvetenskapsprogrammet, nationella inriktningar: Ekonomi, kultur, samhällsvetenskap och språk, lokal inriktning: Juridik (166 elever)
- Teknikprogrammet (54 elever)

Dessutom finns det individuella programmet. Programinriktat individuellt program finns i anslutning till de nationella programmen (48 elever).

Gymnasiesärskolan har individuellt specialutformade program och estetiskt program samt verksamhetsträning som omfattar 3 elever (sammanlagt 27 elever).

Vuxenutbildningen omfattar grundläggande och gymnasial vuxenutbildning samt svenska för invandrare, sfi. Vuxenutbildning för utvecklingsstörda, särvux, finns inte i kommunen.

Vid Lagmansgymnasiet finns en rektor och tre biträdande rektorer. Lärarna arbetar i arbetslag inom de olika programmen. Dessutom finns ämnesarbetslag. Varje lärare tillhör därför ett programarbetslag och ett eller flera ämnesarbetslag. Vid skolan finns också två studie- och yrkesvägledare samt en kurator och en skolsköterska. Kuratorn och skolsköterskan är centralt anställda i kommunen.

Eleverna och de vuxenstuderande kommer från Vara kommun samt från grannkommunerna, främst Grästorp och Essunga.

Gymnasieskolan i Vara var först enbart yrkesinriktad. Elever som ville ha mera teoretiskt inriktad utbildning studerade då i Skara eller Lidköping. Gymnasieskolan är sedan 1994 större och inkluderar även mera teoretiskt inriktade program. Rekryteringen av elever från grannkommunerna är viktig.

Sammanfattande bedömning

Bedömningarna av kvaliteten i utbildningen vid Lagmansgymnasiet och av hur väl verksamheten uppfyller statens krav görs utifrån skollagen, läroplaner och övriga skolförfattningar.

Inspektörerna bedömer att elever och vuxenstuderande överlag är trygga och trivs mycket bra i sin skola. Skolans lokaler är tilltalande, välvårdade och mycket väl anpassade för den verksamhet som bedrivs. Eleverna och de vuxenstuderande har begränsat inflytande genom elevrådet och deras möjligheter att påverka arbetsformer och innehåll i kurserna varierar beroende på lärares inställning. Ibland har eleverna ett ganska stort inflytande över studierna.

Gymnasieelever i Vara når grundläggande behörighet till universitet och högskola i nästan samma utsträckning som elever i genomsnitt i riket. Elever vid gymnasiesärskolan når, efter sina förutsättningar, goda resultat. De flesta av de studerande vid gymnasial vuxenutbildning får minst godkända betyg.

Diskussioner om innehåll och arbetsformer pågår i olika grad vid skolan. Lärarna är mycket engagerade och har stor frihet att utforma undervisningen så som de själva vill. Mycket goda exempel på infärgning finns. Skolan arbetar på ett mycket bra sätt för att motverka kränkande behandling.

Gymnasieskolan erbjuder ett stort antal program och en utbildning av god kvalitet. De av gymnasiesärskolans elever som studerar estetiska karaktärsämnen har tillgång till samma utrustning som gymnasieskolans elever. Vuxenutbildningen i Vara erbjuder ett brett urval av kurser.

Det finns enligt inspektörernas bedömning behov av förbättringsinsatser på skolan inom följande områden:

- Gymnasieelevernas och de vuxenstuderandes representativa och deras direkta inflytande bör förbättras. Skolan behöver, i vissa ämnen och utbildningar, i högre grad involvera eleverna i planeringen av arbetsformer och kursinnehåll.
- Språkundervisningen bör utvecklas.

Inspektörerna bedömer att nedan angivna brister snarast skall åtgärdas.

- Flera lokala kurser respektive betygskriterier för lokala kurser är felaktigt utformade (2 kap. 14 § och 7 kap. 4 § gymnasieförordningen).
- Vid industriprogrammet finns inte klassråd (4 kap. 3 § gymnasieförordningen).
- Kommunen är skyldig att erbjuda och informera om rätten att studera samtliga kurser som kortutbildade vuxna kan ha rätt till inom grundläggande vuxenutbildning (11 kap. 8-10 §§ skollagen och 2 kap. 15-16 §§ förordningen om kommunal vuxenutbildning).
- Vuxna som har rätt till svenska som andraspråk inom grundläggande vuxenutbildning studerar i stället ämnet svenska. När läraren skall sätta betyg erbjuds eleven möjlighet att få betyg i svenska som andraspråk (2 kap. 17 § och 4 kap. 6 § förordningen om kommunal vuxenutbildning).
- Kommunen skall erbjuda särvox samt verka för att vuxna utvecklingsstörda deltar i sådan utbildning (12 kap. 3 och 5 §§ skollagen).

Bedömning av utbildningsresultaten

Inspektörerna har granskat hur väl skolans elever utvecklar kunskaper, normer och värden enligt målen i skollagen och i läroplanen för de frivilliga skolformerna, Lpf 94, avsnitten 2.1 och 2.2.

Gymnasieskolan

Skolans elever är överlag trygga och vänliga. De allra flesta arbetar intensivt och gör sitt bästa under de lektioner inspektörerna besöker. De är stolta över sin skola, bemöter varandra och skolans personal mycket väl och visar tolerans och hänsyn. Lärare påpekar att skolan är byggd så att elever inte kan "gömma sig". Det finns en tydlig social kontroll och samtidigt ett öppet förhållande mellan lärare och elever. Skolan är småskalig och elever lär känna varandra över klass- och programgränser.

Eleverna tar ansvar för sin skolmiljö. De har relativt begränsade möjligheter att påverka genom representativt inflytande. Representanter för elevrådet berättar att elever i matrådet kan påverka exempelvis bakgrundsmusiken i matsalen och utbudet av bröd och sallad. Elevrådsstyrelsen anser att det är svårare att i elevrådet få gehör hos skolledningen för olika frågor. Detta påverkar elevrådets status och närvaron vid mötena är ofta låg (knappt 30 procent). I styrelsen diskuteras bl.a. säkerhets- och trivselfrågor.

Eleverna vid Lagmansgymnasiet har mycket goda möjligheter att välja en stimulerande och utvecklande utbildning och att inom utbildningen välja kurser efter intresse och utbildningsbehov. Eleverna har samtidigt ett begränsat inflytande över kursernas innehåll och över arbetsformerna under studierna. Detta direkta inflytande varierar och beror på program- och ämnesarbetslagets medvetenhet och på olika lärares inställning. Vid skolan finns alltså inte ett gemensamt förhållningssätt till elevers direkta inflytande. Lärare berättar att skolan får bra betyg i brukarundersökningar.

Skolans elever nådde, enligt Skolverkets betygsstatistik för läsåret 2004/2005, ungefär lika goda eller ibland något sämre resultat än genomsnittet i landet. Den genomsnittliga betygspoängen var vid både Lagmansgymnasiet och i hela landet 14,1. Något mindre andel av eleverna vid Lagmansgymnasiet fick dock godkända betyg i kärnämneskurserna svenska, engelska och matematik jämfört med hela landet. Speciellt gäller detta de mera praktiskt inriktade programmen där en 11 procent högre andel av eleverna fick godkända betyg i dessa ämnen i hela landet.

Tabell 1. *Utbildningsresultat vid gymnasieskolan i Vara jämfört med hela landet 2004 enligt Skolverkets statistik*

	Andel (procent) elever med reducerat program	Andel (procent) elever med utökat program	Andel (procent) elever med grundläggande behörighet till universitet och högskola	Andel nybörjare (procent) 2000 som fullföljde utbildningen inom 4 år totalt	Andel nybörjare (procent) 2000 som fullföljde utbildningen inom 4 år exklusive IV-program
Gymnasieskolan i Vara	14	11	88	70	76
Hela landet	6	24	89	75	81

Sammanlagt visar tabellen att gymnasieeleverna i Vara når något sämre resultat än genomsnittet i riket. En större andel av eleverna har reducerade program och en mindre andel fullföljer utbildningen inom fyra år. Gymnasieeleverna i Vara når dock grundläggande behörighet till universitet och högskola i nästan samma utsträckning som elever i genomsnitt i riket.

Gymnasiesärskolan

Intervjuade elever i gymnasiesärskolan kan beskriva vad de lärt sig i skolan och ger exempel på hur de kan använda sina kunskaper.

Eleverna i gymnasiesärskolans estetiska program uppträder i konserthuset. Detta skapar självkänsla. De flesta av de elever som avslutar gymnasiesärskolan får möjlighet till anställning med lönebidrag eller plats i daglig verksamhet. Eleverna vid gymnasiesärskolan har huvuddelen av sina lektioner i ett mindre hus nära

skolans huvudbyggnad. De äter lunch i skolans huvudbyggnad och har vissa lektioner där. De känner sig trygga och rör sig med säkerhet bland skolans övriga elever.

Vuxenutbildningen

De studerande i vuxenutbildningen har begränsade möjligheter att påverka planering, innehåll och arbetsformer i de olika kurserna. De har representativt inflytande genom gymnasieskolans elevråd och intervjuer visar att deltagarna i vuxenutbildningen har olika uppfattningar om elevrådet. Det finns studerande som är nöjda med hur elevrådet fungerar och sådana som anser att vuxna är "vid sidan om" när de är på möten med eleverna i ungdomsgymnasiets elevråd.

Av de studerande i grundläggande vuxenutbildning läsåret 2004/2005 hade 39 procent avbrutit sina kurser i Vara kommun. I hela landet var motsvarande siffra 27 procent (enligt Skolverkets statistik). En större andel studerande avbryter alltså sina studier i grundläggande vuxenutbildning i Vara, jämfört med hela landet. I gymnasial vuxenutbildning slutförde en större andel av de studerande sina kurser, 83 procent i Vara kommun jämfört med motsvarande andel i hela landet, 76 procent.

Skolledningen redovisar att sammanlagt 12 studerande avbrutit sina studier inom vuxenutbildningen under vårterminen 2005. De orsaker som anges är dålig studiemotivation, arbete, sjukdom, graviditet eller flyttning till annan ort. Betygsstatistik visar att nästan alla studerande vid gymnasial vuxenutbildning får minst godkända betyg.

Sammanfattning

Inspektörerna bedömer att elever och vuxenstuderande överlag är trygga och trivs mycket bra i sin skola. De har begränsat inflytande genom elevrådet. Elevers och vuxenstuderandes möjligheter att påverka arbetsformer och innehåll i sina kurser varierar beroende på lärares inställning och kan utvecklas. Gymnasieelever i Vara når grundläggande behörighet till universitet och högskola i nästan samma utsträckning som elever i genomsnitt i riket. Elever vid gymnasiesärskolan når, efter sina förutsättningar, goda resultat. De flesta av de studerande vid gymnasial vuxenutbildning får minst godkända betyg.

Bedömning av verksamheten

Inspektörerna har granskat arbetet med arbetsmiljön, föräldrarnas och elevernas delaktighet i det inre arbetet; innehåll, organisation och arbetssätt i undervisningen; individanpassning och stöd; utvärdering av lärandet, bedömning och betygssättning; kvalitetssäkring och förbättringsarbete; skolledning och intern kommunikation. Nationella riktlinjer för arbetet finns i skollagen, läroplanerna och i andra författningar för respektive skolform.

Pedagogisk verksamhet

Skolverkets speciella studie, inom ramen för det ovan nämnda EU-projektet, av undervisningen i engelska vid skolan, genomfördes samordnat med inspektionen. Studien av undervisningen i engelska visar bland annat att engelska, under de besökta engelsklektionerna, används konsekvent av lärarna under lektionerna. Elever, speciellt i engelska A, svarar inte alltid på engelska och behöver på-

minnelser för att inte tala svenska. Endast i något fall använder eleverna engelska sinsemellan, när de samarbetar. Eleverna anser inte att de får möjlighet att öva att kommunicera på engelska i smågrupper men intervjuade lärare påpekar att sådana arbetsformer förekommer. Elever talar dock huvudsakligen engelska inför helklass. Vissa av eleverna är rädda att göra fel när de talar inför hela klassen. De uppger att de ibland blir nervösa vid sådana tillfällen.

De besökta lektionerna har oftast en delvis traditionell struktur speciellt vad gäller språkriktighet och grammatik. Läraren utgår därvid från ett jämförande perspektiv som tar fasta på svårigheter som uppstår vid översättning mellan engelska och svenska. Grammatikundervisningen bygger ofta på översättningsövningar och ifyllnadsuppgifter. De meningar och exempel som eleverna arbetar med har inte något inbördes sammanhang. Eleverna får göra övningar som finns i läroboken eller på lösa stenciler. Översättningsmeningarna är konstruerade för att illustrera en svårighet som uppstår när engelsk språkproduktionen utgår från det svenska språket. Meningarnas innehåll blir ofta onaturligt och egendomligt:

"Jag har blivit biten av ormen."

"Har du köpt nya möbler? – Ja, jag har köpt två möbler."

Eleverna vet att tillämpningar av "undantagsregler" kommer på de prov som lärare ger. I kursplanerna i engelska finns inga krav på översättning eller tolkning. Den studerande behöver inte alls kunna svenska för att uppfylla kursernas mål. Övningsuppgifter med översättningsuppgifter är därför mindre lämpliga. Intervjuade elever anser att den engelska grammatiken är svår. De vet att de behöver bli säkrare på att skriva engelska.

När elever som studerar engelska genomför mera integrerade och infärgade uppgifter inom programmets ämnesområden och exempelvis söker och bearbetar information samt presenterar resultatet, sker detta ibland utan att presentationen har någon tydlig mottagare. Arbetet har då som huvudsakliga syfte att utgöra färdighetsträning och eleven får sällan möjlighet att utveckla förmågan att anpassa språket till mottagare och syfte.

Engelsklärare ger exempel på olika former av infärgning. En lärare berättar att en elev inom det estetiska programmet har skrivit sångtexter på engelska till en cd-skiva hon skall spela in. Eleverna har fått den nationella kursplanen men de utvärderar sällan sitt lärande i engelska. Läraren har avstämning med varje elev men elevens reflektion handlar mer om hur eleven hinner med än hur och vad eleven lär sig. Intervjuade elever anser att de får möjlighet att utvärdera sitt lärande främst i ämnet samhällskunskap.

Under lektioner i moderna språk förekommer det att läraren inte talar målspråket i instruktioner och förklaringar. Inspektörerna bedömer att språklärarna vid Lagmansgymnasiet har en mycket god behärskning av målspråken och en tydlig bild av vilka språkfärdigheter eleverna behöver utveckla. Utbildningen i engelska och moderna språk behöver dock utvecklas främst vad gäller elevernas inflytande över sitt lärande och arbetet för att förbättra deras språkliga säkerhet och förmåga att använda målspråket med variation och anpassning till olika syfte och mottagare.

Verklig samverkan mellan karaktärsämnen och kärnämnen, "infärgning", sker enligt elever och personal ofta, men är samtidigt beroende på olika lärares personliga inställning. Att goda och meningsfulla exempel på infärgning förekom-

mer bekräftas även under inspektörernas lektionsbesök. Vid en lektion i svenska bearbetar elever en text ur en lärobok i biologi. Eleverna har valt texten själva eftersom de haft svårt att tillgodogöra sig innehållet. Elever på hotell- och restaurangprogrammet berättar att de använt recept på engelska. De har också skrivit menyer på engelska. Även inom fordonsprogrammet förekommer infärgning.

Samarbete med arbetslivet utanför skolan och med universitet och högskolor förekommer vid flera program, exempelvis teknikprogrammet där elever genomför projektarbete vid företag. Byggprogrammet har ett samarbete med Chalmers. Två arkitektstuderande på Chalmers har ritat ett hus som elever på byggprogrammet skall bygga i Vara. Syftet med samarbetet är bland annat *”att skapa en dialog mellan nyblivna arkitekter och nyblivna byggare innan fördomar skapas yrkena emellan”*. Grunden till huset gjordes i september. Huset beräknas vara klart i början av juni 2006 då ägarna kan flytta in.

I de skriftliga instruktionerna till eleven med planering av olika arbetsområden samt inför prov hänvisar läraren ibland till angivna mål att uppnå och betygskriterier i kursplanen. Eleverna känner till kursplanerna. Intervjuade elever anser att lärare ibland använder betygskriterierna för att motivera låga betyg.

Diskussioner om innehåll och arbetsformer pågår i olika grad vid skolan och varierar beroende på program. Lärarna är mycket engagerade och har stor frihet att utforma undervisningen så som de själva vill. Ibland har eleverna stort inflytande över studierna och i mer avancerade kurser ökar elevens inflytande. Skolan behöver dock, enligt inspektörernas bedömning, i vissa ämnen och utbildningar, i högre grad involvera eleverna i planeringen av arbetsformer och kursinnehåll inom de ramar som kursplan, program mål och läroplan ger. På så sätt kan elever i högre grad utmanas i sina studier. Deras utbildning kan utvecklas didaktiskt och metodisk och deras program och intresseområden kan i större utsträckning tas till vara.

Samtalstonen mellan lärare och elever är överlag mycket vänlig. Eleverna gör i regel sitt bästa och tar studierna på allvar.

Elevernas scheman är inte alltid idealiska. Det kan exempelvis förekomma att elever endast har en lektion en dag och vissa av de intervjuade eleverna klagar på att de ofta har håltimmar.

Skolan har internationellt utbyte och genomför resor till olika länder. Elever från flera av programmen genomför exempelvis resor till Polen.

Elever som behöver stöd

Lärarna har ett detaljerat arbetstidskontrakt. I detta ingår även stödundervisning. Intervjuade lärare berättar att detta fungerar på olika sätt. Ibland förekommer det att elever inte kommer till stödundervisning som erbjuds. En specialpedagog arbetar halvtid med elevstöd. Dessutom finns speciallärare på heltid.

Särskilda resurser för elever med dyslexi finns inte vid skolan. Lärare inom industriprogrammet menar att någon elev med dyslexi får stöd men att andra inte får det. Lärare inom det samhällsvetenskapliga programmet berättar att specialpedagogen hjälper elever att strukturera sitt lärande. Intervjuade elever anser dock att det kan vara svårt för elever att få stöd om de har problem med kursen

matematik B inom det samhällsvetenskapliga programmet. Även skolsköterskan och kuratorn kan vara till hjälp och kuratorn berättar att elever ibland erbjuds stödsamtal.

Många elever har åtgärdsprogram.

”*Elevombud*” finns vid skolan för att motverka kränkande behandling. Skolan har ett samarbete med organisationen ”*Friends*” i arbetet för att motverka mobbning. Elevombuden är dock inte kända av alla intervjuade elever. Planen mot kränkande behandling skall under läsåret omarbetas i samarbete med elever. Intervjuad personal anser att arbetet fungerar bra och ger resultat. Skolsköterskan, kuratorn och skolledningen finns nu i ”*vuxenteamet*” mot kränkande behandling. Denna grupp skall dock kompletteras med lärare samt lokalvårdare och personal i cafeterian. Skolan har även genomfört temadagar för att motverka kränkande behandling. Intervjuade elever anser att skolan är trygg.

Kompetensutveckling

Lärarna vid Lagmansgymnasiet har möjlighet att delta i studiedagar som anordnas inom före detta Skaraborgs län, ”*Gymnasium Skaraborg*”.

Programansvariga lärare är utbildade inom problembaserad skolutveckling, ”*PBS*”. Problembaserad skolutveckling tar sin utgångspunkt i vardagsverksamheten och de problem och dilemman som lärare och skolledare ställs inför. Kommunen har satsat på denna modell. Flera av lärarna har en avvaktande inställning till problembaserad skolutveckling. När modellen introducerades vid skolan var det genom en föreläsning som enligt dessa lärare inte alls var övertygande. Många lärare har också deltagit i en värdegrundsutbildning. Språklärarna önskar sig främst möjlighet att vistas i målspråksländer.

En av de biträdande rektorerna fattar beslut om individuell kompetensutveckling. Under medarbetarsamtal diskuteras behov av individuell kompetensutveckling men en tydlig planering görs inte alltid.

Rättssäkerhet

Elever i gymnasieskolan har individuella studieplaner. Elevens handledare, biträdande rektor och studie- och yrkesvägledare bidrar till att upprätta denna plan. Rektorn fattar beslut om reducerade program på grundval av bedömningar från lärare och studie- och yrkesvägledare, elev och föräldrar (om eleven är omyndig). Några få individuellt specialutformade program finns, främst för elever som har flyttat till skolan under studietiden eller byter program eller elever som har speciella intressen. Beslut om individuella specialutformade program fattas av rektorn.

Lokala kurser

Vid Lagmansgymnasiet används ett stort antal lokala kurser, 25 stycken. Skolan bör överväga vilka lokala kurser som är nödvändiga. Lokala kurser kan ha vissa negativa konsekvenser för eleven. En elev som har betyg i en lokal kurs kan inte göra provning i kursen i en annan kommun. Betyg i en lokal kurs kan inte räknas som tilläggskomplettering vid ansökan till högskolan, enligt Verket för Högskoleservice. (Tilläggskompletteringar är betyg i nya kurser som eleven inte har i sitt slutbetyg. Den sökande till högskolan får tillgodoräkna sig betyg från nationella kurser från tilläggskompletteringar om de höjer jämförelsetalet.) Inspektörerna bedömer att vissa av kurserna har brister av olika slag.

Den lokala kursen Kommunikation (kurskod LPL1532) omfattar 150 poäng. Kursens mål och betygskriterier överensstämmer nästan helt med en nationell kurs (LPL1204 - Kommunikation). Den nationella kursen omfattar endast 50 poäng. De elever som studerar den lokala kursen Kommunikation vid Lagmansgymnasiet får alltså tillgodogöra sig 100 poäng utöver motsvarande nationella kurs. En lokal kurs skall enligt gymnasieförordningen svara mot sådana behov som inte tillgodoses genom en nationellt fastställd kursplan.

Den lokala kursen Fördjupning i naturvetenskapliga karaktärsämnen (kurskod BI1506) har som övergripande mål att *”ge eleven möjlighet att bredda och fördjupa sina kunskaper inom de naturvetenskapliga karaktärsämnena”*. Mål att uppnå är bland annat att eleven skall kunna *”självständigt förbereda, genomföra och utvärdera ett arbetsmoment”*. Detta mål står i motsättning till kursens enda betygskriterium för betyget Godkänd: *”Eleven utför sina uppgifter enligt lärarens instruktioner”*. I kursplanen saknas betygskriterier för betyget Mycket väl godkänd. Betygskriterier skall precisera vilka kunskaper enligt kursplanen som krävs för att eleven skall få något av betygen Godkänd, Väl godkänd respektive Mycket väl godkänd. Inom de olika naturvetenskapliga ämnena finns nationella breddningskurser (KE1203 - Kemi - breddning, FY1203 - Fysik - breddning och BI1203 - Biologi - breddning) som bland annat syftar till fördjupning eller breddning av kunskaperna inom ämnet. Dessa nationella kurser tillgodoser väl de behov som den lokala kursen Fördjupning i naturvetenskapliga karaktärsämnen (kurskod BI1506) svarar mot.

Information, rekrytering och intagning

Gymnasieskolans studie- och yrkesvägledare informerar elever som går i årskurs 9 i kommunens grundskolor samt i grannkommunerna om möjligheterna till studier vid Lagmansgymnasiet. Samtliga elever som går i årskurs 9 i Vara, Essunga och Grästorps kommuner besöker Lagmansgymnasiet där information ges av skolläda, lärare och elever. Varje år ordnas Öppet Hus då all verksamhet visas.

Kommunen har egen intagningsnämnd där representanter från Grästorps och Essunga kommuner ingår. Intagningsnämnden fattar beslut om intagning till utbildningarna.

Elevernas inflytande

Eleverna har klassråd och elevråd finns vid skolan med representanter från alla klasser. Klassråden fungerar dock inte fullt ut i alla klasser. Det finns lärare som sällan genomför klassråd och på industriprogrammet finns inte klassråd.

Elevernas inflytande över innehåll och arbetsformer behandlas ovan under rubriken Pedagogisk verksamhet.

Kvalitetssäkring

Betygssättningen kvalitetssäkras på olika sätt. Vissa av karaktärsämneslärarna har samarbete kring bedömning med ämneskollegor i andra kommuner. Kring bedömning av nationella kursprov i svenska finns *”rättningslag”*, grupper av lärare som kalibrerar rättningen av anonyma elevprestationer. Syftet är att bedömningen skall bli så likvärdig som möjligt. En intervjuad engelsklärare berättar att det nationella provet vägs in när elevens kursbetyg skall sättas. Resultatet på det nationella provet kan ibland höja en elevs betyg men aldrig sänka det.

Om en elev har misslyckats med ett nationellt prov kan läraren ta hänsyn till om eleven varit nervös etc. Eleven kan få möjlighet att göra ett annat "gammalt" och frisläppt nationellt prov. Inspektörerna vill dock påpeka att de nationella proven, förutom att vara till att vara en hjälp vid lärarens betygssättning, också syftar till att bidra till en ökad nationellt likvärdig betygssättning.

Enligt flera av de intervjuade eleverna varierar kraven för olika betygsssteg i samma kurs på olika program. Detta gäller exempelvis matematik A.

Gymnasieskolans lärare träffade tidigare år lärare vid de grundskolor som har årskurs 9. Detta samarbete, som gällde utbildningarnas innehåll samt bedömning och betygssättning, avstannade dock efter 2004. Ett nytt möte med grundskolorna planeras nu för lärare i olika ämnen.

Verksamheten vid Lagmansgymnasiet har utvärderats inom ramen för den så kallade "V-5-utvärderingen" som Vara och fyra andra kommuner genomfört. Vid gymnasieskolan fanns tidigare tre anställda som utvärderade verksamhet i andra kommuner men dessa medarbetare finns, av olika anledningar, inte längre kvar. De rapporter som de externa utvärderarna skrev har, enligt rektorn, använts som underlag för diskussioner och förbättringsarbete i programarbetslagen.

Lärare genomför i regel en kurs- eller terminsutvärdering. Ibland, beroende på lärare, utvärderar elever sitt eget arbete och reflekterar kring sitt lärande.

Programansvariga utvärderar tillsammans med arbetslaget verksamheten inom "sitt" program. Skolledaren sammanställer sedan dessa utvärderingar.

Skolans kvalitetsredovisning från 2004 följer den modell som tillämpas i kommunen. Den består av olika avsnitt, Normer och värden, Kunskaper, Ansvar och inflytande, Samverkan, Bedömning och betyg samt Rektorns ansvar. Varje avsnitt inleds med citat ur läroplanerna samt ur kommunens skolplan. Därefter finns enhetens mål för avsnittet. Under denna rubrik finns tydliga mål för vissa av avsnitten. För andra avsnitt är Enhetens mål snarast åtgärder som t.ex. "*Planer för ANT, samlevnad, etik och moral skall utarbetas.*" eller "*Ge stöd åt elever som inte når målen.*"

Skolan har inom varje avsnitt i kvalitetsredovisningen bedömt resultaten genom att redovisa åtgärder som genomförts under året samt resultaten från en elevenkät. Dessutom finns, huvudsakligen okommenterade, citat från V-5-utvärderingen. Resultatbeskrivningen under varje avsnitt är inte helt tydlig. Under rubriken Måluppfyllelse finns, för respektive avsnitt, en kortfattad positiv sammanfattning som t.ex. "*Med läroplanens mål samt verksamhetsplanens mål som utgångspunkt bedömer vi resultatet av kunskaper som bra.*" Endast värderingarna "bra" eller "mycket bra" förekommer. Under rubriken "*Åtgärder för utveckling*" finns en eller flera tydliga åtgärder för varje avsnitt. Det framgår dock inte varför dessa åtgärder valts.

I kvalitetsredovisningens avslutande del finns korta tydliga texter som innehåller analys och helhetsbedömning samt tankar inför framtiden. Här finns en sammanfattande analys men analysens koppling till övriga avsnitt av kvalitetsredovisningen är något oklar.

Inspektörerna vill påpeka att skolan kan utveckla kvalitetsredovisningen så att den ännu bättre kan fungera som ett redskap för mål- och resultatstyrning. Kvaliteten kan höjas om enhetens egna mål är utvärderingsbara och om skolans per-

sonal reflekterar kring varför olika åtgärder väljs och på vilket sätt dessa skall leda till målen.

Styrning och ledning

Vid programarbetslagens möten varannan vecka är ansvarig skolledare med ibland t.ex. en gång varannan månad. Intervjuade elever vet vem som är rektor och även vilken biträdande rektor som har ansvar för det aktuella programmet.

Intervjuade lärare anser att rektorn och speciellt två av de biträdande rektorerna är förtroagna med verksamheten. De biträdande rektorerna kan inte fatta vissa beslut utan måste hänskjuta dessa till rektorn. Detta kan leda till att beslut drar ut på tiden något. Lärare som huvudsakligen arbetar med vuxenutbildning är inte övertygade om att rektorn är helt förtrogen med deras verksamhet. Många av de intervjuade lärarna, men inte alla, ser rektorn och de biträdande rektorerna som pedagogiska ledare men inspektörerna bedömer ändå att skolledarna har ett tydligt pedagogisk inflytande och att de i olika hög grad driver frågor kring pedagogisk utveckling. Några av lärarna skulle dock behöva en mera utmanande pedagogisk ledning. De olika skolledarna i ledningsgruppen har inte alltid samma pedagogiska grundsyn men försöker ”dra åt samma håll”. De har en ambition att diskutera pedagogik och strävar efter att arbeta enligt problem-baserad skolutveckling.

Gymnasiesärskolan

Elevens övergång från den obligatoriska särskolan till gymnasiesärskolan planeras från och med årskurs 8.

I kommunen finns ett nätverk kring unga med funktionshinder. För elever som snart kommer att avsluta sina studier vid gymnasiesärskolan samverkar personal från gymnasiesärskolan med detta nätverk där också personal från arbetsförmedling, försäkringskassa, och individ och familjeomsorg ingår.

Tillsammans med den obligatoriska särskolan arbetar personal vid gymnasiesärskolan fram en handlingsplan för varje elev. Inskrivningen i den obligatoriska särskolan sker centralt. Gymnasiesärskolans lärare har inte samarbete kring bedömning och betygssättning.

Personalen inom gymnasiesärskolan samarbetar mycket och bildar ett arbetslag. Syftet är nu bl.a. att tydliggöra assistenternas roll. Eleverna har individuella utvecklingsplaner och för varje dag bestäms individuellt ”dagens mål”. När arbetsdagen börjar ta slut utvärderar eleven tillsammans med läraren sitt arbete under dagen. Den individuella utvecklingsplanen blir på detta sätt ett slags dokumentation av elevens mål och arbete. Arbetslaget inom gymnasiesärskolan strävar efter att integrera teori och praktik.

Personalen inom verksamhetsträningen har visst samarbete med motsvarande verksamhet i Lidköping.

Vuxenutbildningen

I vuxenutbildningen tillämpas ”*nästan alltid*” kontinuerlig intagning, enligt rektor. Distansutbildning inom ”*Skaraborgsdistansen*” erbjuds inom flera kurser.

De vuxenstuderande kan delta i gymnasieskolans elevråd. Intervjuade studerande uppfattar inte att lärare inom vuxenutbildningen samarbetar med varandra. Lärarna arbetar på mycket olika sätt. Krav och nivå kan variera mellan lärare.

De studerande har individuella planer för kurserna med olika studietakt och anpassning till att de studerande kan påbörja studierna när som helst under terminerna. Dessa individuella planer är dock inte kopplade till kursplanernas mål.

Sammanfattning

Diskussioner om innehåll och arbetsformer pågår i olika grad vid skolan. Lärarna är mycket engagerade och har stor frihet att utforma undervisningen så som de själva vill. Mycket goda exempel på infärgning finns. Ibland har eleverna stort inflytande över studierna men skolan behöver, i vissa ämnen och utbildningar, i högre grad involvera eleverna i planeringen av arbetsformer och kursinnehåll. Vid industriprogrammet finns inte klassråd. Språkundervisningen behöver utvecklas. Skolan arbetar på ett mycket bra sätt för att motverka kränkande behandling. Flera lokala kurser respektive betygskriterier för vissa lokala kurser är felaktigt utformade. Elevernas representativa inflytande genom elevråd och deras direkta inflytande genom klassråd bör förbättras. På industriprogrammet finns inte klassråd. Inspektörerna bedömer att skolan kan utveckla kvalitetsredovisningen så att den ännu bättre kan fungera som ett redskap för mål- och resultatstyrning. Enhetens mål bör vara utvärderingsvara. Kvalitén kan höjas om skolans personal reflekterar kring varför olika åtgärder väljs och på vilket sätt de skall leda till målen.

Bedömning av förutsättningarna för utbildningen

Skolverket tar i inspektionen upp följande förutsättningar för utbildningen: tillgång till den utbildning som skall erbjudas, information om utbildning, personal samt läromedel, pedagogiska material och utrustning. Bestämmelser finns i bl.a. skollagen.

Gymnasieskolan

Skolan erbjuder ett stort antal program och en utbildning av god kvalitet. Skolans lokaler är tilltalande, välvårdade och mycket väl anpassade för den verksamhet som bedrivs.

Mycket få elever vid skolan har annat modersmål än svenska. Enligt Skolverkets statistik för läsåret 2004/2005 är andelen elever med utländsk bakgrund inom gymnasieskolor i riket 60 procent. I Vara kommun är motsvarande andel 4 procent.

Eleverna är stolta över konserthuset och uppskattar möjligheterna att gratis lyssna på konserter m.m. De allra flesta anser också att skolmaten är god och varierad.

För språkundervisningen finns en särskild datorsal med språkövningsprogram av olika slag. Centralt i skolan finns ett bibliotek med två bibliotekarier. I biblioteket finns förutom böcker också studieplatser med datorer.

Grupperna i karaktärsämnen är ofta små. Ibland slås grupper ihop när eleverna skall ha undervisning i kärnämnen. En lärare påpekar att det tar lång tid innan grupperna i årskurs 1 har stabiliserats. Elever byter program och hoppar av studierna långt in på höstterminen.

Elever från byggprogrammet genomför, som en del av sin utbildning, en resa till Finland. De behöver inte betala för sin resa. Elever som deltar i skolans resa till Polen betalar dock själva vad resan kostar (3000 kronor). Språkresor till Spanien samt resor till Sälen och Stockholm förekommer också. Även dessa resor får deltagande elever bekosta själva även om skolan ibland bidrar till kostnaden. Elever som studerar kursen matematik A måste köpa en miniräknare för 120 kronor. Vissa av de elever som studerar matematik B betalar 480 kronor för ytterligare en räknare, men en billigare variant finns också. För kursen i matematik C behövs en räknare som kostar 900 kronor. Elever på industriprogrammet och teknikprogrammet måste köpa två overaller och ett par skor att ha i verkstaden. Den sammanlagda kostnaden är 350 kronor. Såvitt avser frågan om avgifter hänvisas vidare till kommunrapporten för Vara kommun.

Inom elprogrammet har skolan svårt att ordna den arbetsplatsförlagde utbildning som måste ingå. Byggprogrammet har däremot mycket goda kontakter med både arbetsgivare och fackliga organisationer.

Andelen lärare vid skolan per 100 elever var, läsåret 2004/2005, 8,0 vilket motsvarar genomsnittet i landet. 73 procent av lärarna hade då pedagogisk utbildning. Motsvarande andel i hela landet var något högre, 77 procent.

Gymnasiesärskolan

Gymnasiesärskolan i Vara erbjuder teoretiskt inriktade program. Flera av karaktärsämneslärarna inom gymnasieskolans estetiska program arbetar även inom gymnasiesärskolan. Ibland kan eleverna vid gymnasiesärskolan läsa karaktärsämneskurser inom gymnasieskolans nationella program. Eleverna har sammanlagt 22 veckors praktik. Syftet är i första hand att de skall få social träning. De elever som studerar estetiska karaktärsämnena har tillgång till samma utrustning som gymnasieskolans elever.

Vuxenutbildningen

Efter det att den statliga satsningen på vuxenutbildning, kunskapslyftet, har upphört har vuxenutbildningen i Vara mer än halverats. Andelen av kommunens vuxna som studerade i komvux var, läsåret 2004/2005, enligt Skolverkets statistik, 2,2 procent. Det är en betydligt mindre andel än genomsnittet i landet (4,1 procent). Utbildningsnivån bland den vuxna befolkningen i Vara är relativt låg. Samtidigt är sysselsättningsnivån hög. Vuxna i Vara har traditionellt klarat sig bra utan utbildning. I delar av kommunen finns något av en Gnosjö-anda.

I hela landet var, läsåret 2004/2005, 65 procent av de studerade kvinnor. För Vara var motsvarande andel 77 procent. Vuxenutbildningen i Vara är alltså bättre anpassad till kvinnors behov än till mäns. Lagmangymnasiet förefaller inte aktivt sträva efter att till vuxenutbildningen rekrytera fler kortutbildade män samt att anpassa utbildningarna till denna målgrupp.

De vuxenstuderande på gymnasial nivå har ett brett utbud av kurser att välja på eftersom de både har ett antal "egna" kurser och har möjlighet att samläsa t.ex. moderna språk, engelska B, filosofi, marknadsföring, småföretagande, turism eller rättskunskap med gymnasieskolans elever. Kvällskurser finns i matematik A-E. För vuxna finns också en ettårig gymnasial utbildning inom restaurang och storhushåll. Deltagarna läser yrkesinriktade kurser och matematik A.

Inom grundläggande vuxenutbildning erbjuds endast kärnämnen svenska, engelska, matematik och samhällskunskap. Kommunen är dock skyldig att erbjuda och informera om rätten att studera samtliga kurser som kortutbildade vuxna kan ha rätt till. Vuxna som i Vara kommun studerar inom grundläggande vuxenutbildning och har rätt till ämnet svenska som andraspråk studerar i stället ämnet svenska. När läraren skall sätta betyg erbjuds den studerande möjlighet att få betyg i svenska som andraspråk. Detta överensstämmer inte med författningarnas krav.

Särvux finns inte i kommunen men rektorn uppger att en lärare har anställts och att särvuxutbildning planeras. I kommunen finns en folkhögskola som erbjuder utbildning för vuxna med utvecklingsstörning. Inspektörerna vill påpeka att kommunen är skyldig att erbjuda särvux.

De sfi-studerande betalar för sina läromedel. Såvitt avser frågan om kostnader och avgifter se vidare kommunrapporten för Vara kommun.

Endast två lärare har enbart vuxenutbildning, de övriga har både vuxenstuderande och ungdomar.

När det finns plats i kurserna inom gymnasial vuxenutbildning kan vuxna konkurrenskomplettera, det vill säga studera kurserna för att höja sina betyg. Inspektörerna möter en vuxenstuderande som läser både matematik A och C. Hon ska sedan läsa om även Matematik B. Hon har godkänt betyg från gymnasieskolan i Matematik A och B. Andra studerande får möjlighet att läsa om kurser fast de tidigare fått betyget Väl godkänd. För att vara behörig att tas emot till en kurs inom gymnasial vuxenutbildning skall sökanden bl.a. sakna eller ha brister i sådana kunskaper som kursen avser att ge (3 kap. 2 § förordningen om kommunal vuxenutbildning). Det är inte rimligt att anta att en studerande saknar eller har brister vad gäller kursens mål om han eller hon nyligen fått betyget Väl godkänd på kursen eller framgång har klarat av en mer avancerad kurs inom samma ämne. Detta innebär att en del av de studerande inte är behöriga.

Sammanfattning

Skolans lokaler är tilltalande, välvårdade och mycket väl anpassade för den verksamhet som bedrivs. Gymnasieskolan erbjuder ett stort antal program och en utbildning av god kvalitet. De av gymnasiesärskolans elever som studerar estetiska karaktärsämnen har tillgång till samma utrustning som gymnasieskolans elever. Vuxenutbildningen i Vara erbjuder ett brett urval av kurser. Kommunen är skyldig att erbjuda och informera om rätten att studera samtliga kurser som kortutbildade vuxna kan ha rätt till inom grundläggande vuxenutbildning. Vuxna som har rätt till svenska som andraspråk inom grundläggande vuxenutbildning studerar i stället ämnet svenska. När läraren skall sätta betyg erbjuds eleven möjlighet att få betyg i svenska som andraspråk. Detta överensstämmer inte med författningarnas krav. Särvux anordnas inte i kommunen.

Datum	Ort
2006-02-24	Göteborg

Eva Jönsson
Gerhard Eriksson